ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE EDUCATION AT THE LOCAL LEVEL

У статті проаналізовано поширення арсеналу відповідних механізмів потреби в усе більшій підтримці сталого розвитку територій освітніх процесів й переходу до стану, який описано вже широко вживаним поняттям «освітній розвиток». Показано, що сучасний освітній розвиток як об'єкт управління вимагає зв'язку з програмно-цільовими підходами як засобами, за допомогою яких ціле спрямовується й окреслюється траєкторія розвитку. Наголошено на ризикованість процесів освітнього розвитку, з огляду на те, що в управлінні доводиться все частіше звертатися до врахування цієї особливості при реалізації освітніх стратегій, переважно якими і втілюють у життя суспільні блага. Практичним наслідком цього є необхідність надавати стратегіям освітнього розвитку ризик-орієнтованого характеру. У свою чергу, цього можна досягнути застосуванням такого програмно-цільового інструменту, як управління проектами. Ризикова природа лежить в основі виявленого зв'язку високої конкуренції та антикризової діяльності, а сформований механізм орієнтує на проактивний профіль антикризових дій, що передбачає високу інноваційну активність з огляду на запобігання кризі в освітній діяльності. Показано, що така інтегрована мережева структура, як освітній кластер, є високо результативною формою інноваційного освітнього розвитку внаслідок реалізації в ній зазначених зв'язків із синергетичним ефектом.

У статті розглянуто складність створення муніципального освітнього кластера як ділової одиниці, запропоновано контекстуальну модель реалізації освітніх кластерних ініціатив, призначенням якої є дослідження й формування належного суспільно-економічного та соціального «контексту» створення освітнього кластера на етапі його ініціалізації, створення за ініціативою й соціальним замовленням органу місцевого самоврядування умов для органічної «вбудови» кластера в місцевий ринковий простір. Методико-технологічна модель створення муніципального кластера з використанням проектного підходу дає змогу підвищити системність робіт з формування концепції освітнього кластера, визначення його життєздатності та корисності для різних груп, закріпити відповідальність учасників проекту.

Модель оцінювання успішності освітнього розвитку територіальних громад сформовано з використанням методології збалансованої системи показників. Оцінювання здійснюють у двох аспектах: функціональний передбачає вимірювання динаміки приросту та ступеня використання освітнього потенціалу території через індикатори, визначені за модифікованими проєкціями збалансованої системи показників; цільовий - визначення динаміки основних показників сталого розвитку. Такий підхід забезпечує комплексність оцінювання та враховує як безпосередній, так і опосередкований вплив результатів освітнього розвитку територіальних громад.

Ключові слова: політика, кластер, інноваційна освіта, пріоритет, управління освітою, децентралізація, місцеве самоврядування, навчальні заклади, реформування, освітня політика.

The article analyzes the arsenal of relevant mechanisms, the need for increasing support for sustainable development of educational processes and the transition to a state that is described by the already widely used concept of «educational development». It is shown that such an integrated network structure as an educational cluster is a highly effective form of innovative educational development as a result of the implementation of the links with the synergetic effect indicated in it. The article considers the complexity of creating a municipal educational cluster as a business unit, proposes a contextual model of educational cluster initiatives, the purpose of which is to study and form the appropriate socio-economic and social «context» of creating an educational cluster at the stage of its initialization. local government conditions for the organic «embedding» of the cluster in the local market space.

The practical consequence of this is the need to provide risk-oriented educational development strategies. In turn, this can be achieved by using such a program-targeted tool as project management. The risky nature underlies the discovered connection between high competition and anti-crisis activity, and the formed mechanism focuses on the proactive profile of anti-crisis actions, providing high innovative activity taking into account crisis prevention in educational activities. It is shown that such an integrated network structure as an educational cluster is a highly effective form of innovative educational development as a result of the implementation of the links with the synergetic effect indicated in it. The article considers the complexity of creating a municipal educational cluster as a business unit, proposes a contextual model of educational cluster initiatives, the purpose of which is to study and form the appropriate socio-economic and social «context» of creating an educational cluster at the stage of its initialization. local government conditions for the organic «embedding» of the cluster in the local market space.

Methodical and technological model of creating a municipal cluster using a project approach allows to increase the system of work on the formation of the concept of educational cluster, determining its viability and usefulness for different groups, to consolidate the responsibility of project participants. The model for assessing the success of educational development of territorial communities is formed using the methodology of a balanced scorecard. Evaluations are carried out in two aspects: functional provides for measuring the dynamics of growth and the degree of use of the educational potential of the territory through indicators determined by modified projections of a balanced scorecard; target - determining the dynamics of the main indicators of sustainable development. This approach provides a comprehensive assessment and takes into account both direct and indirect impact of the results of educational development of territorial communities.

Key words: policy, cluster, innovative education, priority, education management, decentralization, local government, educational institutions, reforms, educational policy.

УДК 352: 37.01
DOI <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2020.20.24>

Козарь Т.П.
докторант
Класичний приватний університет

Постановка проблеми. У характеристиці формації сталого розвитку стає ключовим феномен «інноваційності». Загальновизнано, що введення новацій в економічний обіг (з наступною їх комерціалізацією) є інструментом посилення економічних механізмів усіх форм виробництва і різкого підвищення рівня та якості життя людей. Інноваційні процеси внаслідок своєї специфіки поєднують науку, техніку, виробництво, підприємництво, фінансовий сектор, маркетинг і менеджмент. І звичайно, інноваційні процеси не можуть оминати освіту.

Сьогодні на перше місце умінь і навичок виходить «створити», а не «запам'ятати і відтворити». Це завдання колосальної педагогічної і дидактичної складності для всіх вищих навчальних закладів. Розвивати у студентів здатність евристичного мислення, пошуку принципово нових рішень... Не те, що нестандартних, а таких, яких раніше взагалі не було в світі»[1].

Принциповим значенням характеру управління освітою в процесі формування нових освітніх систем. Особливості управління цією системою в наступі тисячоліття виражаються у необхідності вирішення проблеми освіти не лише на рівні національних освітніх систем, ні на рівні національної громадської політики, ні в міжнародному, глобальному рівнях. Це, в свою чергу, вимагає видання державного пріоритету в розвитку перспективних освітніх систем, перегляду ролей і функцій держави у фінансуванні та організації освіти, залучення у сферу освіти внебюджетних коштів та податкового стимулювання інвестицій у неї, використання у вирішенні проблеми освіти різних соціальних інститутів, головним у формі, підприємстві та сім'ї, а також перегляді ролі навчальних та власних навчальних закладів в організації освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській педагогічній науці існують найрізноманітніші трактування понять «інновація», «інновація в навчанні»: «інновація – це оновлення, зміни, впровадження нового/новизни» (Л.Г.Вікторова); «процес створення, розповсюдження, засвоєння і використання нововведень» (З.А. Абасов); «інновація – кінцевий результат творчої діяльності у вигляді нової чи удосконаленої продукції, нового чи удосконаленого технологічного процесу» (В.І.Слободчиков); «процеси введення та освоєння педагогічних нововведень» (В.І. Сафіулін); «новизна, що істотно змінює результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені чи нові освітні, дидактичні, виховні системи; зміст освіти; освітні

педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організацію навчання і виховання; технології управління навчальними закладами, системою» (Л.І.Даниленко) та інші.

Мета статті – обґрунтування положень щодо визначення сучасної інноваційної освіти на місцевому рівні. Вивчення високої інноваційної активності з огляду на запобігання кризі в освітній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Важливості проблеми цивілізаційної модернізації системи освіти, переживаючи далеко не найкращі часи. Можливості отримувати дійсно ефективну освіту - все це життєво важливі умови виживання, ані успіху, достойної життя в нашому непрості для рядового громадянина громадськості. Не можна забувати про те, що багато з планованого потрібно вже сьогодні і шукати можливі прийнятні форми його реалізації. Основними умовою вирішення цих та багатьох інших проблем є створення системи відкритого навчання та ефективного вдосконалення сучасної інноваційної освіти. Особливостями сучасного етапу в розвитку систем освіти, необхідністю реформування цієї системи та перепон вже явних перекосів та труднощів у процесі первинних перетворень. Сучасні переміщення заставляють політиків розглядати освіту як вищий пріоритет у системі державних цін. Одно фактично становить єдиний механізм, який може забезпечити створення виробничого інтелекту, формувати нове суспільне знання, нове осмислення, здатне змінити прагматизм людини та стабілізувати справжні національні орієнтації та цінності.

Освіта є безперервним атрибутом та параметром практичної користі та ефективністю функціонування політичної еліти сучасних державних установ. Концептуально-наукове забезпечення соціально-економічних та політичних перетворень має наукові основи, однак, наука представляє політичну практику багатоваріантного вибору практично-політичних рішень. Новий вибір окремого варіанта соціально-політичних перетворень та його практична реалізація всебічно залежить від позицій політиків-практиків, що є в відомій мірі від ступенів інтелектуальності та створення політичної еліти держави.

Ще більша потреба в освіті політичної еліти випробовує державу, яка знаходиться в перехідних, кризових обставинах розвитку, невизначеності, яка вимагає уточнених політичних технологій, а їх, по мережах, необхідно знати. Проблема освіти в сучасному світі є традиційним об'єктом уваги зі сторін зарубіжних та державних авторів, що розглядають різні його аспекти.

Можливо видати кілька напрямків, розкриваючи взаємозв'язок суспільства та освіти, політики та освіти, управління сучасним освітою, актуальні проблеми освітньої політики, досвід західних держав у освітній сфері та інші. До першого направлення можна віднести роботу вітчизняних та зарубіжних авторів, присвячені взаємовпливи суспільства та освіти, соціальний фактор детермінації систем освіти, ролі освіти в розвитку людської цивілізації, в цілому - традиційній та сучасній філософії освіти. Друге - окремі аспекти взаємозв'язку і взаємодії освіти і політики, освіту як соціального інституту суспільства, впливу інститутів громадянського суспільства на систему освіти, ролі держави в регулюванні процесів і явищ освітньої практики. Третє - джерела, в яких аналізуються внутрішні процеси і явища, характерні для сучасних освітніх систем, протиріччя і тенденції розвитку цих систем, характеристика глобальних і національно-державних систем освіти, світовий досвід освітньої практики і національні пріоритети його реалізації. Четвертий - дослідження проблеми інформатизації сучасного навчання. П'ятий - робота вітчизняних авторів, присвячений проблем освітньої філософії, політики і практики переосмислення острова соціально-економічної кризи, освоєння місць і ролей освіти в умовах становлення державності, бачення тенденцій подальшого вдосконалення та розвитку систем освіти.

Очевидно, що одні з визначень зазначеного поняття є досить загальними, такими, що не вказують на суттєві ознаки, які вирізняють інновації серед інших явищ і процесів, притаманних сучасній системі освіти; інші привертають увагу намаганням їхніх авторів визначити присутності якості, властиві саме інноваціям у педагогічному середовищі. Нерозуміння сутності інновацій ставить під сумнів спроможність освітянської галузі ефективно формувати нових інноваторів, потреба в яких гостро відчувається суспільством. Як наслідок –маємосуттєве зниження якості освіти та повільні еволюційні зміни в економіці. За рейтингом національних системи вищої освіти (U21 Rankingsof National Higher Education Systems 2019) Україна посідає 41 місце (із 50 можливих), поступаючись Польщі (32 місце) і навіть Південній Африці (39 місце) [2]. За кількістю науковців ми продовжуємо посідати одне з чільних місць у світі, свій інноваційний потенціал Україна використовує незадовільно: якщо у розвинених країнах питома вага інноваційно активних підприємств становить 60...70%, то у настиаких підприємств близько 12%. В Україні домінують застарілі 3-й і 4-й технологічні

уклади (95% промислового виробництва) в той час, коли у розвинених країнах панівним є 5-й уклад і простежується бурхливе становлення найсучаснішого, 6-го технологічного укладу[3]

Інновації в освіті – це створення і використання новітнього інтелектуального продукту шляхом оволодіння соціально значимим досвідом людства, втіленому в знаннях, уміннях, творчій діяльності та емоційно-ціннісному відношенні до навколишнього світу, з метою отримання суб'єктами інновацій (учнями, викладачами, власниками освітніх установ та ін.) усвідомлених переваг (фінансових, споживчих, соціальних) [4]. Слід відмітити, що впровадження інновацій в освітній процес – нелегка справа. Щоб транслювати знання, необхідно досягти їх певної стабільності. Трансльоване знання лише тоді успішно транслюється, якщо воно незмінно. Важко транслювати знання, якщо вони нестійкі, якщо вчитель не вірить, що пізнання «залишаться» назавжди» [5]. Таким же консервативним, як і освіта, є й суспільство в цілому. Тому інноватор, людина (винахідник, раціоналізатор, новатор), який хоче зробити щось по-своєму, не так, як було раніше, повинен спочатку бути готовим до неприйняття нововведення як суспільством, так і системою освіти.

Отже, завдання сучасної інноваційної освіти випускати на ринок праці людину, яка вміє вчитися новим предметним галузям, у якої є базисні знання, що дозволять їй оволодіти максимумом нових компетенцій у короткі терміни та бути затребуваним на ринку праці.

Тому, з огляду на вищезазначене пропонуємо удосконалене визначення поняття сучасні інноваційна освіти України, як складової системи освіти України, яка є комплексом педагогічних, організаційно-управлінських заходів, які забезпечують оволодіння громадянами певним набором знань, навиків, умінь, що надасть можливість їм опановувати нові компетентності, за допомогою яких громадяни будуть затребуваними на ринку праці.

Якщо ж розглядати державне регулювання системи інноваційної освіти на Україні, проєцируючи її на міжнародний досвід, слід зазначити, що дане регулювання здійснюється за допомогою прийняття основоположних документів, які визначають державну політику в частині напрямів її розвитку та модернізації.

Удосконалення структурної мережі освітніх установ в системі інноваційної освіти є в даний час одним із найважливіших напрямків її модернізації. Дане удосконалення мережі освітніх установ системи інноваційної освіти може здійснюватися за двома напрямками: об'єднання вузькоспеціалізованих середніх

спеціальних навчальних закладів і створення багаторівневих освітніх установ.

Висновки і пропозиції. В результаті проведеного дослідження було обґрунтовано положення щодо визначення інноваційної освіти на місцевому рівні. В умовах обмежених фінансових ресурсів постає питання про оптимальний розподіл на місцевому рівні. Тому, при розподілі коштів між спеціальностями системи освіти повинна бути врахована існуюча диференціація галузей, обумовлена різним впливом на подальший розвиток суспільства і економіки країни (регіону), а також реальний попит населення на ті чи інші види освітніх послуг. Також, спираючись на досвід зарубіжних країн наголошено на необхідності підвищення рівня престижності спеціальностей, поступово змінюючи менталітет населення в цьому напрямку.

Серед гострих проблем сучасної інноваційної освіти України дослідники найчастіше відзначають економічну й політичну нестабільність у суспільстві; змінні напрями розвитку освіти; потреба модернізації структури підготовки робочих кадрів відповідно потреб ринку праці; незбалансованість потреб особистості й суспільства в професійних освітніх послугах; недостатнє бюджетне фінансування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Виступ ректора Харківського національного університету імені Каразіна Віля Бакірована міжнародній конференції «Кадровий потенціал сучасних освітніх систем: стан і перспективи» 18 лютого 2016 р. Електронний доступ: <http://www.ostrovok.lg.ua/sociology/nauka/vil-bakirov-esli-universitety-otkazhutsya-ot-etoy-missii-ee-ne-smozhet-vzyat-na-sebya-ni-odin-drugoy>
2. Universitas21: Рейтинг национальных систем высшего образования 2019 года. Електронний доступ: <https://universitas21.com/what-we-do/u21-rankings/u21-ranking-national-higher-education-systems-2019>
3. Смирнов В.А. Фізико-математична освіта: ключовий фактор сталого розвитку і суспільств знання /В. А. Смирнов, О. П. Руденко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Природнича освіта і наука для сталого розвитку України : проблеми і перспективи» (13 жовтня 2014 року, м. Глухів). Суми : Вид-во «Ярославна», 2016. 276 с. С. 63-67.4.
4. Смирнов В.А. Инновации : философские и методологические основания/ В. А. Смирнов// Инновационный розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін : матеріали науково-практичної конференції (4-5 березня 2014 року, м. Суми). Том 1. Суми : Вид-во СумДПУ, 2017. 316 с. –С. 31-34.5.
5. Пигров К. С. Инновации и образование. // Сб. матер. конф. [Серия «Symposium», вып. 29]. –СПб. : Санкт-Петербургское философ. об-во, 2009.–С.11–15.).